

ข้อมูลการรวบรวมองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นล้านนา

“เอตทัคคตา ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น”

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ด้าน : ศิลปกรรมหัตถกรรม

นางต๋นแก้ว แสนเพ็ญ

1. ประวัติส่วนตัว

- 1.1. ชื่อ นางต๋นแก้ว แสนเพ็ญ
- 1.2. วันเดือนปีเกิด 15 สิงหาคม 2470
- 1.3. ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 362/1 หมู่ที่ 16 ซ่อมหมู่บ้านสันโค้ง ถนนสันโค้งหลวง ซอย 9
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57000
- 1.4. โทรศัพท์บ้าน 053-712080 มือถือ 087-9301030

2. ประวัติการศึกษา

ประถมศึกษา ปีที่ 4 โรงเรียนประชาบาลเวียงยอง จังหวัดลำพูน
ประถมศึกษาปีที่ 7 ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนกิ่งอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
พ.ศ. 2544 ปริญญาเกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ โปรแกรมวิชาคหกรรมทั่วไป
สถาบันราชภัฏเชียงราย ประจำปีการศึกษา 2542-2543

3. ความรู้/ความเชี่ยวชาญ

- ✓ 3.4 ด้านศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน
 - เครื่องสักการะล้านนา, งานประดิษฐ์ดอกไม้ใบตอง

4. ประวัติการสืบทอดองค์ความรู้

แม่ต๋นแก้ว แสนเพ็ญ ได้เริ่มศึกษาเรียนรู้การทำเครื่องสักการะล้านนาด้วยตนเอง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 โดยสืบทอดองค์ความรู้จากภูมิปัญญาของผู้เฒ่าผู้แก่ ซึ่งจะใช้เครื่องสักการะล้านนาในงานประเพณีที่สำคัญของจังหวัดเชียงราย ได้แก่ ต้นผึ้ง ต้นเทียน ต้นดอก หมากเบ็ง และหมากสุ่ม วัสดุที่ใช้ในการทำเครื่องสักการะล้านนาส่วนใหญ่เป็นวัสดุธรรมชาติที่หาได้ทั่วไปในท้องถิ่น แต่เนื่องจากไม่สามารถเก็บไว้ใช้งานได้นาน เช่น ต้นผึ้งที่อ่อนตัว และเสียรูปทรงเมื่อถูกความร้อนหรือแสงแดด ในปี พ.ศ. 2540 แม่ต๋นแก้วจึงพยายามหาวิธีที่จะทำให้เครื่องสักการะล้านนามีความคงทน โดยได้ลองนำกาวลาเท็กซ์มาผสมกับขี้ผึ้ง แล้วนำไปทำดอกผึ้ง และพบว่าต้นผึ้งสามารถเก็บไว้ได้นาน นอกจากนั้นยังได้ใช้วัสดุที่คงทนถาวรไปแทนวัสดุธรรมชาติ เช่น การใช้ลิปพรีนสีเขียวแทนใบมะพร้าว ใช้กระดาษสีเขียวแทนใบพลู เป็นต้น

นอกจากการทำเครื่องสักการะล้านนาแล้ว แม่ต๋นแก้วยังเชี่ยวชาญในการประดิษฐ์ดอกไม้ใบตองประเภทต่างๆ เช่น การทำบายศรี การจัดพุ่มดอกไม้ พุ่มสักการะ เป็นต้น โดยได้ทำการศึกษาด้วยตนเองจนเกิดความเชี่ยวชาญ และเป็นที่รู้จักของผู้คนในจังหวัดเชียงราย

5. ประวัติการทำงาน/การเผยแพร่องค์ความรู้

พ.ศ. 2520 จัดทำบายศรีในงานสำคัญทางประเพณีต่างๆ เช่น งานบวชนาค งานแต่งงาน จัดทำบายศรีปากชาม สำหรับพิธีบวงสรวงเจ้าที่ ศาลพระภูมิ

พ.ศ. 2525 เริ่มเผยแพร่องค์ความรู้ในการทำเครื่องสักการะล้านนา และการประดิษฐ์ดอกไม้
ใบตองให้กับนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

พ.ศ. 2535 จัดทำเครื่องสักการะล้านนาในงาน 4 ชาตีสัมพันธ์ ณ โรงเรียนสามัคคีวิทยาคมและ
เป็นวิทยากรสาธิตการทำหมากเบ็ง ดอกผึ้ง โดยได้รับการสนับสนุนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

พ.ศ. 2535 จัดดอกไม้ในงานประเพณี หรืองานเทศกาลต่างๆ ของจังหวัดเชียงราย เช่น งาน
ขบวนแห่ในงานพ่อขุนเม็งราย งานลอยกระทง งานสงกรานต์ และงานพิธีต่างๆ โดยเฉพาะกิจกรรมทาง
ศิลปวัฒนธรรมของไร่แม่ฟ้าหลวง และศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเชียงราย

เป็นวิทยากรเผยแพร่องค์ความรู้และภูมิปัญญาในการทำบายศรีสู่ขวัญ กระทงใบตอง และงาน
ประดิษฐ์จากดอกไม้ ใบตองให้กับคณะครูและนักเรียนในสถาบันการศึกษาต่างๆ ในจังหวัดเชียงราย เช่น
โรงเรียนดงมะตั้น อำเภอเวียงชัย, โรงเรียนเทศบาล 1 ศรีเกิด, โรงเรียนเทศบาล 5, โรงเรียนบ้านห้วยสำ
นพลับพลา, โรงเรียนตำราขจรราษฎร์สงเคราะห์ และโรงเรียนสามัคคีวิทยาคม ฯลฯ

เผยแพร่ความรู้ในการประดิษฐ์ดอกไม้ใบตองให้กับกลุ่มคนที่สนใจทั่วไป เช่น กลุ่มแม่บ้านชุมชน
บ้านสันโค้ง อำเภอเมือง, กลุ่มแม่บ้านป่าตาล อำเภอเทิง, กลุ่มแม่บ้านป่าก่อคำ อำเภอเมือง, กลุ่มแม่บ้าน
ห้วยพลู อำเภอเมือง รวมทั้งกลุ่มผู้สูงอายุที่สนใจทั่วไป

เป็นวิทยากรสาธิตการทำเครื่องสักการะล้านนาให้กับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย และ
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

เป็นวิทยากรสาธิตการทำเครื่องสักการะล้านนาในงานมหกรรมวัฒนธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 8 ณ
จังหวัดพิษณุโลก ปี 2536 และครั้งที่ 12 จังหวัดชลบุรี ปี พ.ศ. 2540

พ.ศ. 2539 สถานีโทรทัศน์ช่อง 9 ได้มาถ่ายทำวิธีการทำเครื่องสักการะไหว้สา เพื่อเผยแพร่ใน
รายการ ฅ.ไม่เมา

6. รางวัลที่ได้รับ/เกียรติประวัติ

พ.ศ. 2537 ได้รับประกาศเกียรติคุณที่สนับสนุนกิจกรรมของศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏ
เชียงราย

พ.ศ. 2538 ได้รับโล่ประกาศเกียรติคุณผู้มีผลงานดีเด่นด้านการประดิษฐ์ดอกไม้ ใบตองแบบ
ล้านนาของจังหวัดเชียงราย

พ.ศ. 2544 ได้รับปริญญากิตติมศักดิ์ สาขาวิทยาศาสตร์ โปรแกรมวิชาคหกรรมทั่วไปของสถาบัน
ราชภัฏเชียงราย

พ.ศ. 2552 ได้รับโล่ประกาศเกียรติคุณ ผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม ด้านการประดิษฐ์เครื่อง
สักการะล้านนาของสถาบันราชภัฏเชียงราย ในโอกาสสถาปนาสถาบันครบรอบ 25 ปี

7. พิกัดทางภูมิศาสตร์

Location 47Q 0585624

UTM 2200625

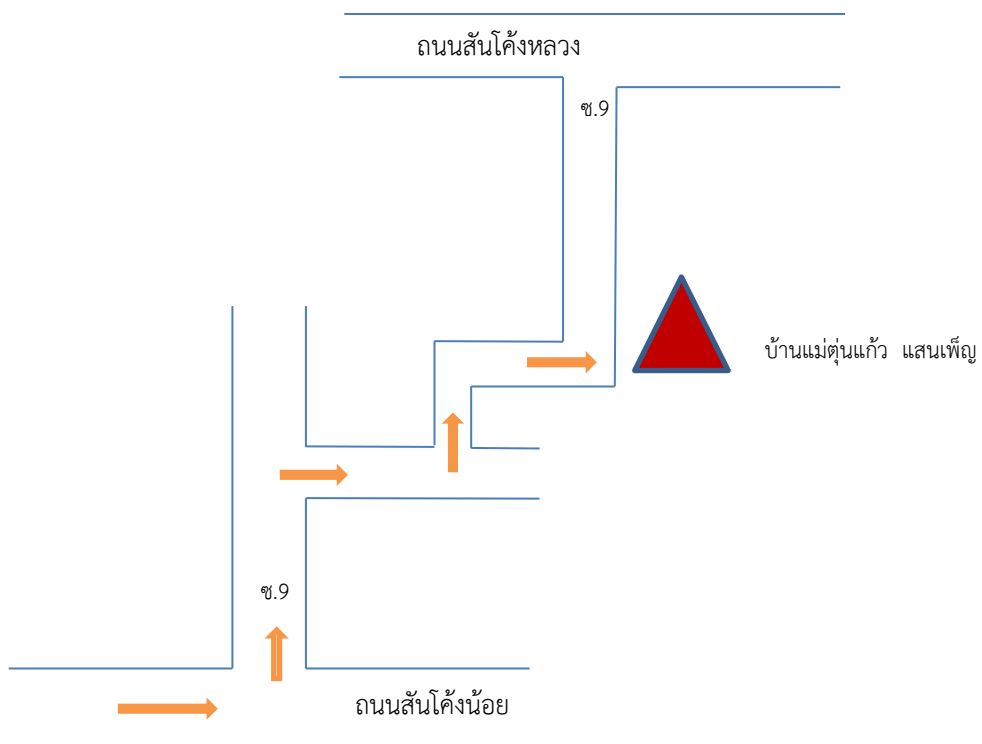
N 19°58.441'

E 099°49.086'

Elevation 387 m

ความคาดเคลื่อน +/- 20

8. แผนที่ตั้งบ้าน/องค์กร (โดยสังเขป)

9. รูปภาพ

10. ผู้บันทึกข้อมูล นางสาวสุรีย์ ใจดี
วันที่ 8 ธันวาคม 2557